

Održivost kao element kvalitete učeničkog doma

Sustainability as an element of quality of student dormitory

mr.sc.Nataša Tomić

Učenički dom Lovran, Lovran (Republika Hrvatska)
ravnatelj@ucenicki-dom-lovran.hr

Sažetak

Održivost u učeničkom domu ima za cilj inspirirati korisnike i radnike da razmišljaju holistički o problemima i rješenjima globalne održivosti. Uz težnju ka održivosti ulogu učeničkog doma u obrazovanju manifestira se kroz usvajanje modela učenja kojim se povezuju znanje, vještine, ekološka usmjerenost s održivim razvojem kao elementima odgoja i obrazovanja, ali i kao način upravljanja. Ovakvom suradnjom, razmjenom načina i sadržaja rada koji se koriste u poučavanju te osobnim iskustvom, odgojni radnici mogu inspirirati jedni druge te učiniti svoj rad boljim i primjenjivijim. Korisnici usluga učeničkih domova su na dobitku jer uz ekološko obrazovanje razvijaju ekološku svijest i formiraju pozitivne stavove prema prirodi i okolišu kroz programe, aktivnosti i projekte. Uz spoznaje o zaštiti okoliša i važnosti življenja prema načelima održivog razvoja uče o novim pristupima rada i recikliranju uporabnih predmeta kojima se dodaje nova vrijednost. Dom je prostor gdje znanja, vještine i sposobnosti uz nesebičan rad rezultiraju sinergijom i promjenama za buduće generacije. Upravljanjem održivošću i primjenom cirkularne ekonomije dobiva se temelj odgoja i obrazovanja korisnika Doma, koji bivaju uključeni u provedbu istog. Promišljanjem kako cirkularnu ekonomiju kao način upravljanja Domom implementirati u svakodnevni rad, prihvaćajući da se ista temelji na prirodnim procesima u kojima otpad ne postoji već može postati resurs, razvijen je niz projekata. Krajnji uspjeh trebao bi biti bolja kvaliteta života, zdravlja, očuvanje i zaštita okoliša te njegovanje i promicanje održivosti i raznolikosti.

Ključne riječi: cirkularna ekonomija, kvaliteta, odgoja i obrazovanja, održivi razvoj, učenički dom.

Abstract

Sustainability in the dormitory aims to inspire its users and workers to think holistically about the problems and solutions of global sustainability. In addition to striving for sustainability, experience role in education by adopting a learning model that connects knowledge, skills, environmental orientation with sustainable development as elements of education, but also as a way of management. Through such cooperation, exchange of methods and content of work used in teaching and personal experience, educators can inspire each other and make their work better and more applicable. Beneficiaries of student dormitory services benefit because, in addition to environmental education, they develop environmental awareness and form positive attitudes towards nature and the environment through programs, activities and projects. Apart from gaining knowledge about environmental protection and the importance of living according to the principles of sustainable development, they learn about new work approaches as well as recycling of useful objects that add new value. Dormitory is a space where knowledge, skills and abilities along with selfless work, result in synergy and change for future generations. By managing the sustainability and implementing circular economy, we create the firm ground for education of our users, who themselves are involved in its implementation. By thinking about how to implement the circular economy as a way of managing the Dormitory in everyday work, accepting that it is based on natural processes in which waste does not exist but rather becomes a valuable resource, we have developed a number of projects. The ultimate success should be a better quality of life, health, preservation and protection of the environment as well as nurturing and promotion of sustainability and diversity.

Key words: circular economy student dormitory, sustainable development, quality of

1. Uvod

Pitanje zaštite okoliša i održivoga razvoja strateško je pitanje svake države. Ono je u središtu zanimanja međunarodne zajednice te je predmetom brojnih deklaracija, konvencija i međudržavnih sporazuma. Strategijom održivog razvitka Republike Hrvatske dugoročno se usmjerava gospodarski i socijalni razvitak te zaštita okoliša prema održivom razvitku.

Za ostvarivanje održivog razvoja, koji podrazumijeva gospodarski i društveni rast i razvoj, uz istodobno očuvanje kvalitete, potrebna je edukacija, novi pristupi poslovanju i proaktivna promišljanja.

U smislu osposobljavanja mladih ljudi za ulogu aktivnoga građanina potrebna su relevantna znanja, razvijanje kritičkoga mišljenja i vještina, spremnost za odgovorno ponašanje prema drugim osobama i prirodi. Zadaća je odgojno-obrazovnih ustanova osmišljavati i unositi sadržaje za ostvarivanje odgoja i obrazovanja za okoliš i održivi razvoj. Svrha rada je prezentacija drugačijih promišljanja s ciljem implementacije novih modela rada u odgojno obrazovne ustanove, koje pridonose očuvanju prirode i teže održivosti.

2. Uloga odgojno obrazovnih ustanova na tragu promjena

Odgoj i obrazovanje za okoliš i održivi razvoj može se ostvarivati kroz nastavne sadržaje, međupredmetne kurikulume u izvannastavnim aktivnostima te druge organizacijske oblike rada, kao što su projekti, posebno u suradnji s lokalnom zajednicom, stručnim institucijama, udrugama i gospodarskim tvrtkama, organiziranjem tribina, te sudjelovanje u različitim regionalnim, nacionalnim i međunarodnim projektima.

Učenički dom kao odgojno obrazovna ustanova Godišnji plan i program rada realizira kroz 4 područja: temeljni, kreativni, socio-emocionalni i kognitivni, uz posebne, izborne programe, izvannastavne aktivnosti te kroz realizaciju niza projekata, domskih i međunarodnih *etwinning* i *erasmus* projekata.

Prihvaćanjem načela održivog razvoja usmjeravamo način na koji se sadržaji o zaštiti okoliša, koji su dio temeljnog plana i programa, primjenjuju u svakodnevnom životu Doma. Ovakav pristup pomaže učenicima shvatiti kolika je važnost zaštite okoliša. Posebna pozornost posvećuje se pitanjima smanjivanja i zbrinjavanja otpada, racionalnog korištenja energije i vode i uređivanju domskog okoliša. Svi sudionici života u domu: učenici, odgajatelji, administrativno i tehničko osoblje, roditelji, javna i mjesna poduzeća, predstavnici lokalne uprave i dr., zajednički poduzimaju niz praktičnih koraka i aktivnosti s ciljem smanjenog opterećenja okoliša. Navedenim pristupom podižemo kvalitetu života u Domu.

3. Kvaliteta života kao svrha razvoja te svrha odgoja i obrazovanja

Kvaliteta života kao pojam interpretira se različito u različitim znanostima. Prema Abrahamu Maslowu hijerarhija motiva obuhvaća pet osnovnih razina, a prema Alderferovoj modifikaciji univerzalne potrebe mogu se grupirati u tri osnovna skupa (Mijatović, 1999): 1) egzistencijske potrebe, 2) potrebe za odnosom s drugim ljudima i 3) potreba za osobnim razvojem, odnosno samoostvarenjem.

Kvaliteta života je krajnji cilj tj. svrha društvenog razvoja, a obrazovanje – odgoj treba doprinositi razvoju. Ciljevi edukacije u suglasju su sa činjenicom kako osposobiti za uspješno obnašanje društvenih uloga odraslih ljudi kojima oni zadovoljavaju različite potrebe o čemu ovisi njihovo zadovoljstvo tj. kvaliteta života (Pastuović, 1999).

Podizanjem kvalitete standarda i kvalitete života u Domu kroz ulaganja i nove investicije podiže se standard života korisnika Doma, ali ostvarivanjem potrebe za osobnim razvojem i napretkom

te samoostvarenjem, također se osposobljavaju buduće generacije za sveobuhvatniji kvalitetniji život.

Kriteriji za krajnji uspjeh trebali bi biti kvaliteta života pojedinca i društva, kvaliteta zdravlja, očuvanje i zaštita okoliša te njegovanje i promicanje održivosti i raznolikosti.

Izazovi novih globalnih koncepcija, poput održivog razvoja, određuju odgoj i obrazovanje u svim svojim oblicima i na svim društvenim razinama ključnim sredstvom suočavanja s novonastalim promjenama. Promjene uključuju obrazovanje učitelja koji rade na području problematike odgoja i obrazovanja za okoliš i odgoja i obrazovanja za održivi razvoj, s obzirom da su oni i više je od same sastavnice – oni su njihov neizostavan čimbenik i nositelj. Promjene konkretno podrazumijevaju aktivnu suradnju odgajatelja primjenom novih metoda rada, koordinacijom projekata i kontinuiranim poticanjem na drugačija razmišljanja korisnika u svrhu razvijanja ekološke svijesti.

4. Učenički dom Lovran na tragu održivosti

Učenički dom Lovran je odgojno-obrazovna ustanova koja učenicima osigurava boravak (smještaj i prehranu) tijekom pohađanja srednjoškolskog obrazovanja. Osnova programa rada je uzajamno poštivanje i poštivanje osobnosti uspostavom različitih ponuda programa.

Vizija Doma je: Biti prepoznatljiv, utjecajan i vodeći čimbenik u potpori razvoja budućih turističkih kadrova i realiziranje misije Doma provođenjem sveobuhvatne podrške učenicima u ostvarivanju mogućnosti školovanja uz poticanje s naglaskom na razvoj cjelovite ličnosti gradimo svoj put u budućnost.

Učenički dom Lovran razvija prepoznatljivost i originalnost u vlastitom okruženju kroz više djelatnosti kojima se bavi. Primarna djelatnost ustanove je pružanje smještaja, prehrane i odgojno-obrazovnog rada redovitim učenicima srednjih škola Republike Hrvatske.

Analizom sadašnjeg stanja i očekivanog budućeg stanja određen je smjer i razvoj sredstava za ostvarenje vizije. Strateškim planiranjem, kao složenim procesom, koji zahtijeva sustavan pristup utvrđivanja i analize čimbenika izvan organizacijskog sustava i njihovo uspoređivanje sa sposobnostima sustava, primjenjuju se novi modeli, alati i načini poslovanja s težnjom ostvarivanja samoodrživosti.

5. Eko dom kao polazište promjena do cirkularne ekonomije

Uključivanjem Doma u program Eko-škola 2013. godine pokrenuto je drugačije promišljanje poslovanja i upravljanja Domom. Kroz programe, aktivnosti i projekte razvijala se osviještenost korisnika za zaštitu okoliša i važnost življenja poštujući načela održivog razvoja. Upravljanje održivošću i primjena cirkularne ekonomije temelj su odgoja i obrazovanja korisnika Doma, uključenih u provedbu istog. Cirkularna ekonomija skreće pozornost na povratak prirodi i iskorištavanje onoga što je već upotrijebljeno (Libertas, 2017.) Promišljanjem kako cirkularnu ekonomiju kao način upravljanja Domom implementirati u svakodnevni rad, prihvaćajući da se ista temelji na prirodnim procesima u kojima otpad ne postoji, razvijen je niz projekata. Koncept cirkularne ekonomije podrazumijeva da se uz pomoć prirode proizvodi sve što je potrebno, a potom se brine o tome kako prirodi vratiti ono što je uzeto i to u prihvatljivom (biorazgradivom) obliku.

Figure 1. 4R principi cirkularne ekonomije (Abdelrahman, 2015)

Cirkularni model zagovara povratak prirodi i ponovno iskorištavanje već upotrijebljenog. Skretanje pažnje na energetska učinkovitost i ekološku održivost temelj je ovog načina razmišljanja, a može se primijeniti na sve aspekte života.

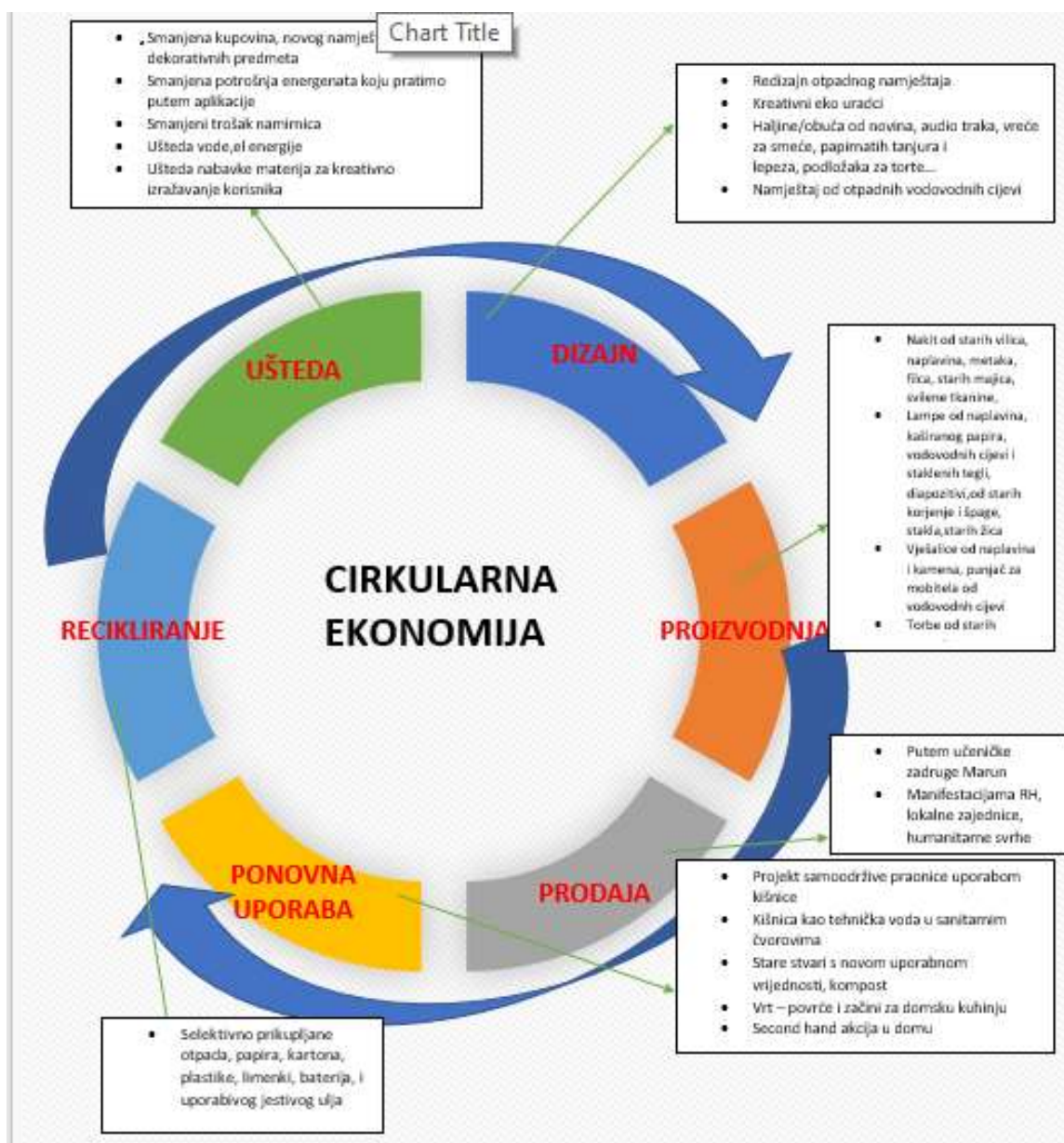

Figure 2. Cirkularna ekonomija Učeničkog doma Lovran

Glavni benefiti cirkularnog modela su ekonomske uštede, ušteda resursa i energije te doprinos ublažavanju klimatskih promjena. Ciljevi primjene načela cirkularne ekonomije u Domu su sljedeći:

1. smanjenje otpada i smanjenje kupovine novog namještaja
2. edukacija i savladavanje vještina kako predmetu vratiti uporabnu vrijednost
3. kako živjeti u skladu s prirodom
4. smanjivanje troškova energenata
5. ušteda u nabavci materijala za kreativno izražavanje korisnika Doma
6. podizanje kvalitete života u Domu
7. živjeti u estetski uređenom interijeru koji je nastao kreativnim radom korisnika i radnika Doma.

U Domu se odgajaju generacije s novim vrijednostima, usmjerenima na drugačija promišljanja o odnosu prema stvarima i okolišu. Drugačije promišljanje rezultira: uštedom energenata, očuvanjem okoliša te boljom kvalitetom života u Domu. Upravljanje usmjereno na održivost podiže standard, smanjuje troškove, podiže ugled ustanove i stvara novu poslovnu priliku u okruženju.

Od brojnih projekata posebno se ističe **Projekt kišnice kao element samoodrživosti koji se sastoji od 3 mini projekta.**

- 1) Projekt ***Samoodrživi princip pranja*** temelji se na isplativosti korištenja kišnice. Naravno, velika prednost korištenja kišnice je ta što se radi o smanjenju iskorištavanja pitke vode za pranje rublja za što se koristi kišnica. Samim time štite se i uređaji bijele tehnike koji će biti duže funkcionalni zahvaljujući mekoj vodi bez kamenca. Podzemni spremnici su se očistili, sanirala su se oštećenja i montirala se oprema kojom će se moći koristiti kišnica u praonicu. To će pridonijeti smanjenju ukupne potrošnje vode, uštedi pitke vode te uštedi financijskih sredstava. Projekt je proveden u sedam faza. Prva faza je čišćenje i pražnjenje podzemnih spremnika. Druga faza obuhvaća saniranje oštećenja i saniranje filtera. Treća faza se odnosi na ispitivanje kvalitete skupljanja kišnice, a četvrta na vodoinstalaterske radove. Peta faza je montiranje opreme, a šesta puštanje u rad samoodržive praonice. Mjesečno praćenje rezultata putem analitičkih tablica i energetske sustavom praćenja vode je sedma faza projekta. Projekt je proveden kroz sve faze te je samoodrživa praonica uporabom kišnice puštena u rad.
- 2) Projekt ***Uporaba kišnice kao tehnološke vode*** u sanitarnom čvoru. Potrošnja kišnice evidentira se posebnim brojiлом te se prati ušteda potrošnje vode.
- 3) Projekt ***uporaba kišnice za zalijevanje vrta i okućnice***

Projekt ***Stvorimo iz Doma dom*** pokrenut je 2013. godine i kontinuirano se nastavlja do današnjeg dana. Cilj projekta, u koji se aktivno uključuju učenici, odgajatelji i djelatnici, je poboljšati kvalitetu života u Domu. Projekt je započeo donacijama i izradom namještaja od paleta i obnovom starog namještaja, čime se uljepšao prostor i aktiviralo se učenike na osobni doprinos unaprijeđenu domskog prostora.

Tijekom proteklih sedam godina uređen je cjelokupni interijer, oformljeni su kuharski praktikumi, teretana, čajna kuhinja, sanitarije, knjižnica i vrt. Dom je u kratkom vremenu od tmurne i zapuštene zgrade izrastao u šareno i veselo mjesto koje učenici s ponosom mogu nazivati svojim Domom. Redizajnom otpadnog namještaja korisnici Doma uz pomoć radnika Doma stvorili su nove predmete koji imaju novu uporabnu vrijednost. Kako bi se obnovio prostor Doma od starih rabljenih paleta napravljeni su dvosjedi, fotelje, tabure i vrtni namještaj.

Domski mediteranski vrt u okućnici Učeničkog doma Lovran motiviran je željom da se uz uređenje okoliša, učenicima omogući stjecanje znanja o mediteranskom bilju i vještinu njegovog uzgoja na ekološki način. Sve uzgojeno u vrtu koristi se u domskoj kuhinji kao nadomjestak nabavnim namirnicama.

Pri odabiru biljnih vrsta naglasak je stavljen na začinsko i ljekovito bilje koje se tradicionalno uzgaja u mediteranskom podneblju te su uvedene neke nove biljne vrste koje se mogu uzgojiti a koriste se u gastronomiji. U vrtu je posađeno nekoliko vrsta kadulje, melisa, ružmarin, dvije vrste timijana, više vrsta mente, koromač, kiselica, lemongras, origano, lavanda, smilje, neven, pasiflora, vlasac, medvjedi luk. Na preostalom dijelu gredica uzgaja se povrće i cvijeće. Povrće i začinsko bilje iz vrsta koristi se u pripremi obroka za učenike u domskoj kuhinji.

Biljni ostaci kompostiraju se u vrtu. Kompost i stajsko gnojivo koristi se za gnojidbu, a za zalijevanje se koristi sakupljena kišnica iz cisterni. Za zaštitu i prihranu biljaka koriste se biljni i mineralni preparati. Na taj način u potpunosti poštuje ekološki uzgoj.

6) Zaključna razmatranja

Održivost u učeničkom domu ima cilj inspirirati korisnike i radnike kako holistički razmišljati o problemima i rješenjima globalne održivosti. Uz težnju ka održivosti svoju ulogu u obrazovanju ima usvajanjem modela učenja kojim se povezuju znanja, vještine ekološke usmjerenosti s održivim razvojem kao elementima odgoja i obrazovanja, ali i kao način upravljanja. Ovakvom suradnjom i razmjenom načina rada, sadržaja koji se koriste u poučavanju te iskustvom, odgojno osoblje mogu inspirirati jedni druge te učiniti svoj rad boljim i primjenjivijim.

Korisnici usluga učeničkih domova su na dobitku jer uz ekološko obrazovanje razvijaju ekološku svijest i formiraju pozitivne stavove prema prirodi i okolišu kroz programe, aktivnosti i projekte. Uz spoznaje o zaštiti okoliša i važnosti življenja prema načelima održivog razvoja uče o novim pristupima rada i recikliranju uporabnih predmeta kojima se dodaje nova vrijednost.

Dom je prostor gdje znanja, vještine i sposobnosti uz nesebičan rad rezultiraju sinergijom i promjenama za buduće generacije.

Literatura

Devernay, B., Garašić, D. in Vučić, V. (2001). *Odgoj i obrazovanje za okoliš i održivi razvoj*. Zagreb: UNICEF, Društvo za unaprjeđivanje odgoja i obrazovanja.

Gossen, D. in Anderson, J. (1996). *Stvaranje uvjeta za kvalitetne škole*. Zagreb: Alinea.

Mijatović, A. et al. (1999). *Osnove suvremene pedagogije*. Zagreb: Hrvatski pedagoško književni zbor.

Mohamed, A. (2015). *Further step beyond green – From distractive, to balance, towards restorative built environment*. From doi:13.10.1016/j.hbroj.2015.11.001

Pastuović, N. (1999). *Edukologija – Integralna znanost o sustavu cjeloživotnog obrazovanja i odgoja*. Zagreb: Znamen.

Pastuović, N. (1999). *Edukologija*. Zagreb: Znamen.

O autoru: mr.sc. Nataša Tomić, ravnateljica Učeničkog doma Lovran 9 godina, diplomirani pedagog-profesor. Završila je poslijediplomski studij Upravljanje kvalitetom u hotelijerstvu i turizmu, s temom Društvena odgovornost kao dimenzija kvalitete u razvoju turizma. Sudjelovala je sam na kongresu Tourism and hospitality industry 2012.